

	<p>Tárgyak: Taliándörögdi űrtávközlési állomás kártyanaptár 1978</p> <p>Intézmény: Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum Korona tér 1. 1036 Budapest +36 1 375-62-49</p> <p>Gyűjtemények: Kereskedelemtörténeti dokumentációs gyűjtemény (KD), Aprónyomtatványok_Kártyanaptárak (KD)</p> <p>Leltári szám: KD_SZK_1982.84</p>
--	--

Leírás

40 éves a taliándörögdi űrtávközlési állomás

A Taliándörögden megépült hazai űrtávközlési földi állomást 40 éve, 1978. január 20-án avatták fel. Az eredetileg Interszputnyik űrtávközlési állomás adott később otthont az Intelsat hazai földi állomásának is, hogy aztán 2005-ben a csökkenő forgalom következtében beszüntesse a működését. A következőkben a negyven évvel ezelőtti avatás évfordulóját ünnepeljük.

A nagy távolságú televíziós közvetítések megvalósítását a műholdas átjátszó rendszerek tették lehetővé, a kontinensek közötti óceánokat is ezzel a módszerrel lehetett korábban áthidalni. Az első aktív távközlési műholdat, a Telstart 1962-ben lőtték fel, ettől kezdve volt lehetőség a kontinensek közötti televíziós közvetítésekre – igaz, a pálya alacsony elliptikus volta miatt csak húszperces intervallumokban. Az Intelsat első geostacionárius műholdja, az Early Bird 1965-ben állt pályára, ezzel sikerült először állandó összeköttetést teremteni. Két évvel később, 1967-ben Magyarország csatlakozott a szovjet blokk országait összefogó Interkozmosz programhoz, melyből négy év múlva vált külön az űrtávközlési kereskedelmi ágazat. Az Interszputnyik elnevezésű Nemzetközi Űrtávközlési Rendszer és Szervezet létrehozására vonatkozó megállapodást 1971-ben kilenc szocialista ország – köztük hazánk – írta alá. 1973-ban a Szovjetunió és Magyarország kormányközi egyezményt kötött egy hazai Interszputnyik rendszerű földi állomás létesítésére, melyben a szovjet fél vállalta, hogy 1973 és 1977 között műszaki segítséget nyújt az objektum létrehozásában.

Első lépésként a Posta Kísérleti Intézet munkatársai végeztek zavar szint méréseket az ország azon részein, ahol egyáltalán lehetőség adódott az állomás telepítésére. A rádiófrekvenciás zavarok elkerülése érdekében eleve csak völgykatlanok jöttek szóba, de még ezek közül is a leginkább zavarmentes helyet kellett megtalálni. Így esett a választás a dörögdi medencére. Az állomást a kormányközi egyezmény keretében a Szovjet Posta Tervező Intézet és a

budapesti Posta Tervező Intézet tervezte meg közösen. A tervek egy négyszintes, kör alaprajzú épületet tartalmaztak, melyhez Kovács Sándor építész tervezte meg az ezt félkaréjszerűen körbevevő földszintes kiszolgáló épületet.

Az állomás megépítése 1975-ben kezdődött meg és 1977 végére készült el. A négyszintes épület alsó szintjén szociális helyiségek és irodák kaptak helyet, a többi szintet azonban teljes mértékben a földi űrtávközlési állomás funkciója határozta meg. A második szint, mintegy bejárható álpadló arra szolgált, hogy megkönnyítse a harmadik szint átlátható szerelését, karbantartását. Ezen a szinten helyezkedtek el ugyanis a műszaki berendezések, az antenna mozgatását végző berendezések valamint a tényleges adó-vevők. kaptak helyet. A legfelső, negyedik szint szerepe egészen különleges, ennek ugyanis az antenna mozgásából származó rezgéseket is csillapítania kell, de ugyanakkor ennek a tengelyében már a tetőn elhelyezett, 12 méter átmérőjű, 60 tonnás Cassegrain parabolaantenna alsó részei is beépültek.

A harmadik szinten elhelyezett berendezéseknek valóban szükségük volt erre a speciális tervezésű épületre, mert az antenna jeleinek a feldolgozására különleges előírások betartása volt szükséges. A vevő előfokozatát például folyékony nitrogénnel hűtötték, hogy a vevő zajhőmérséklete ne legyen több mint 70 K. A kiszajú erősítőknek a 250 MHz sáv szélesség mellett a frekvenciakarakterisztika ingadozásra is maximum 1 dB volt előírva. A Cassegrain antennának is különleges feltételeket kellett kielégítenie. A 0 és 90 fok közötti függőleges szögben és a 0 és 270 fok közötti vízszintes szögben forgatható antennát mind kézi, mind programozott vagy automatikus üzemmódban kellett tudnia mozgatni a rendszernek. Erre azért volt szükség, mert a szovjet Orbita rendszer még az elnyújtott ellipszispályán keringő Molnyija műholdakat használta, melyek nem geostacionárius pályán keringtek. Emellett még az antennának 25 m/s-os szélesség mellett is működőképesnek kellett lennie, de ki kellett bírnia az 53 m/s-os szélnyomást is.

Az elkészült űrtávközlési állomást 1978. január 20-án avatták fel és Balaton néven regisztrálták. Az első időkben a televíziós közvetítésekben játszott fontos szerepet, majd később telefonbeszélgetések továbbítására is használták. A Magyar Postától a jogutód MATÁV vette át a tulajdonjogot, majd 1992-93 között ide települt az Intelsat földi állomás is, ennek keretében két 18 méter átmérőjű parabolaantennát telepítettek az épület mellé. Az egyik antenna az atlanti-óceáni régió, a másik az indiai-óceáni régió műholdjeleinek a vételére volt képes.

A földi űrtávközlési állomás 2005-ig látta el feladatát, ekkor tulajdonosa, a Magyar Telekom úgy döntött, bezárja az állomást a csökkenő forgalom miatt. Még ugyanebben az évben az épületet műemléknek nyilvánították.

dr. Bartolits István

Hírközlési és Informatikai Tudományos Egyesület

A kártya fotóján a távközlési állomás épülete látszik, tetején egy parabola antennával. A képen nem jelenik meg sem a kártya kiadójának neve, elérhetősége, sem a kiadás célja. A kép jelzetlen.

Alapadatok

Anyag/ Technika:

Papír színes nyomat

Méreték:

Események

Kiadás	mikor	1978
	ki	Magyar Hirdető
	hol	Budapest
Nyomtatás	mikor	1978
	ki	Offset és Játékkártya Nyomda Zrt.
	hol	Budapest
[Földrajzi vonatkozás]	mikor	
	ki	
	hol	Taliándörögd
[Kapcsolódó személyek/ intézmények]	mikor	
	ki	Magyar Posta Zrt.
	hol	
[Kapcsolódó személyek/ intézmények]	mikor	
	ki	Magyar Televízió
	hol	
[Kapcsolódó személyek/ intézmények]	mikor	
	ki	Kovács Sándor (építészmérnök) (1935-)
	hol	

Kulcsszavak

- hírközlés
- kártyanaptár
- posta
- reklám
- távközlés